

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

S T U D Y

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

**SA EXAM
PAPERS**

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA PELE (P1)

2021

MEPUTSO: 70

NAKO: Diiri tše 2

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 10.

DITAELO LE TSHEDIMOŠO

1. Lephephe le, le arotšwe ka DIKAROLO TŠE THARO.
KAROLO YA A: Tekatlhaloganyo (30)
KAROLO YA B: Kakaretšo (10)
KAROLO YA C: Dibopego le melao ya tšhomišo ya polelo (30)
2. Bala ditaelo KA MOKA ka tlhokomelo.
3. Araba dipotšišo KA MOKA.
4. Thoma KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE letlakaleng LE LEFSA.
5. Thala mothalo ka morago ga KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE.
6. Dikarabo di nomorwe go swana le dipotšišo.
7. Tshela mothalo ka morago ga karabo YE NNGWE le YE NNGWE.
8. Hlokomela mopeleto le tlhamo ya mafoko.
9. Nako yeo e akanywago ge go arabja lephephe le e ka ba ka tsela ye:
KAROLO YA A: Metsotso ye e ka bago ye 50
KAROLO YA B: Metsotso ye e ka bago ye 30
KAROLO YA C: Metsotso ye e ka bago ye 40
10. Ngwala ka bothakga le ka mongwalo wa go balega.

KAROLO YA A: TEKATLHALOGANYO**POTŠIŠO YA 1**

1.1 Bala setšweletšwa sa A ka tsinkelo gomme o arabe dipotšišo.

SETŠWELETŠWA SA A**MARARANKODI A THEKNOLOTŠI KE SENTŠWELAKAE**

1	Ruri tirišo ya mararankodi a theknolotši ka diyunibesithing tša rena ya tla ya re imolla rena Mafrika-Borwa, kudu ge go dirwa dikgopelo tša dikgoba tša go ithuta. O be o tla hwetša methaladi ya go kgopela sekgoba sa go ithuta e nyokanyoka le mapatelelo le meago ya yunibesithi. Ge e šetše e le nako ya go ingwadiša, bakgopedi e ba o ka re ke dikgomo di gapelwa ka separakong. Go kwala shh! le eish! ka kua, go hlakelelwa ka itšhu! ka thoko yela, e le se nkgate o a nkgagolela.	5
2	Diyunibesithi di ile go thoma ka tirišo ya mararankodi a theknolotši, Mafrika-Borwa a thoma go ba lefaseng la maswi le dinose moo ba thobago kgobe ka mootlwa. Matšatši a ge motho a nyaka sekgoba ga a sa rwala merwalo a tšama a kokota yunibesithing ye nngwe le ye nngwe. O no dula moo a lego gona gomme a bula khomphutha ya gagwe a tsena websaeteng ya diyunibesithi tšeo a nyakago go ithuta go tšona gomme a thoma go lebelela dithuto tšeo a nyakago go di dira. O tla re go fetša fao a napa a thoma go dira dikgopelo tša gagwe <i>online</i> . Ka yona nako yeo o tla napa a hwetša molaetša wa gore dikgopelo tša gagwe di fihlile gomme a napa a fiwa nomoro ya gore e ka ba moithuti wa yunibesithi yeo. Mokgwa wo wa go kgopela sekgoba o bolokela bakgopedi tšhelete. Ge dipoelo tša marematlou di etšwa, o no bona ka emeile goba <i>sms</i> ya gore yunibesithi ye e rilego e mo amogetše. Lebaka leo le dirago gore a hwetše molaetša wa kamogelo ke gore ge Kgoro ya Thuto ya Motheo e phatlalatša dipoelo tša marematlou, e di romela le diyunibesithi ka ona mararankodi ao a theknolotši.	10 15 20
3	Diyunibesithi tša rena di amogela baithuti ba bantši, e le go phethagatša molao wa naga wo o rego modudi yo mongwe le yo mongwe o na le tokelo ya go rutega. Theknolotši e dirile gore diyunibesithi di tle ka mekgwanakgwana yeo e nolofatšago kabo ya thuto. Ka mekgwa yeo ya go ruta, moithuti a ka rutega lefelong le lengwe le le lengwe le ge a se ka phapošeng. Mabakeng a mangwe go šomišwa mokgwa wa <i>virtual</i> go ruta le go ithuta. Mofahloši o kgona go laletša baithuti gore ba be gona ka nako ye e rilego ka ge a tla be a ba ruta thuto ye e rilego. Yena o ba fa linki yeo a tlogo kopana le bona dikhomphutheng tša bona. Bohlokwa bja mokgwa wo wa go ruta ke gore mofahloši o ruta baithuti ba gagwe ba lebelelane ka mahlong tše o ka rego ba ka phapošeng. Mokgwa wo o akaretša <i>Skype, Zoom, Microsoft Teams</i> le ye mengwe.	25 30 35

- 4 Ntle le mokgwa wo wa *virtual* go na le tsela ye nngwe yeo e dirišwago ke bafahloši go ruta, e lego *moodle*. Mofahloši o romela baithuti dithutotlha, diselaete le methopo ye mengwe ya thuto yeo a ba rutago yona gomme baithuti ba tla napa ba tsena fase ka go ipalela tšona. Go tloga fao, ba tla tla ba ahlaahla tšeo ba di badilego ka *general live chat* goba *discussion forum*. Dikahlaahlo tše di dirwa ka tsela ya go ngwala mo khomphutheng. Ka wona mokgwa wo, mofahloši o kgona gape go fa baithuti mešomo, melekwana le meleko gomme *moodle* wa ba wa swaya mešomo yeo gomme wa fa baithuti dipoelo. Mokgwa wo le wona o dira gore baithuti ba ithute ba le mafelong a go fapana. Go fapana le *virtual* ka *moodle* baithuti le bafahloši ga ba bonane difahlego eupša mokgwa wa bona wa go kgokagana ke wa go ngwala. 40 45
- 5 Tšhomišo ya mararankodi a theknolotši e tloga e tlišitše kimollo setšhabeng sa Mafrika-Borwa. Kgabagareng yona ye, dikolwana tša tlase le tšona di a ithagaraga, wa hwetša bomapimpane ba mometše dikhomputha, e le gona go ipetlela bokamoso. 50
- 6 Le ge e le kgale mararankodi a theknolotši a kaonafaditše thuto, maemo a bophelo ka lebaka la *Covid-19* a gakaditše tirišo ya mekgwanakgwana ye ya go ruta le go ithuta.

[Mothopo: Boitlhamelo]

- 1.1.1 Go tšwa TEMANENG YA 1, tsopola lentšu leo le laetšago gore:
 (a) Theknolotši e dirile gore dilo di be bonolo go Mafrika-Borwa.
 (b) Methaladi e be e le ye metelele.
 (c) Bakgopedi ba be ba kwešana bohloko. (3)
- 1.1.2 Go tšwa TEMANENG YA 2 ke ntlha efe yeo e laetšago gore go bonolo go kgopela sekgoba sa go ithuta diyunibesithing? (1)
- 1.1.3 Na diyunibesithi di šomiša mokgwa ofe go fa bakgopedi dipoelo tša bona? (1)
- 1.1.4 *Moodle* o na le mehola efe ka lehlakoreng la bafahloši? Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 1.1.5 Go ya ka TEMANA YA 3 mofahloši o kgokagana bjang le baithuti ba gagwe ka mokgwa wa *virtual*? Efa ntlha TŠE PEDI. (2)
- 1.1.6 Go lokollwa ga dipoelo tša marematlou go amantšha bjang mokgopedi wa sekgoba le yunibesithi? (1)
- 1.1.7 Tšweletša dikgopolo TŠE PEDI tšeo di hlalošwago ke mmolelwana wo, 'e ke dikgomo di gapelwa ka separakong', bjalo ka ge o šomišitšwe temaneng. (2)
- 1.1.8 Laetša ka fao *Covid-19* e ka bago e gakaditše tirišo ya mararankodi a theknolotši ka gona. Fahlela ka dintlha TŠE THARO. (3)

- 1.1.9 Akanya mabaka A MABEDI ao a ka šitišago barutwana ba bangwe go šomiša mararankodi a theknolotši. (2)
- 1.1.10 Na maikutlo a gago ke afe mabapi le tirišo ya theknolotši ka diyunibesithing? Šitlela ka lebaka. (2)

SETŠWELETŠWA SA B

- 1.2 Lekodišiša seswantšho setšweletšweng sa B gomme o arabe dipotšišo.

[E fetoletšwe le go amantšhwa go tšwa go: www.google.co.za]

- 1.2.1 Kgetha karabo ya maleba. Mosetsana yo o theeditše thutwana ka:
A Moodle
B Virtual
C Chat
D Linki (1)
- 1.2.2 Tsofola selo SE TEE seo se laetšago gore motho yo o theeditše dithuto a se ka phapošeng ya borutelo. (1)
- 1.2.3 Bapetša seswantšho sa SETŠWELETŠWA SA B le diteng tša SETŠWELETŠWA SA A, TEMANENG YA 4. (2)
- 1.2.4 Ke eng seo se laetšago gore mosetsana yo a lego seswantšhong o theeditše ka šedi? Efa dintlha TŠE PEDI. (2)
- 1.2.5 Akanya nako ya ditiragalo tša seswantšho se. Fahlela karabo ya gago. (2)
- 1.2.6 Ge o lebeletše seswantšho se na o bona mokgwa wa go ruta ka theknolotši o ka tšea sekgoba sa morutiši? Fahlela karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (2)

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: KAKARETŠO**POTŠIŠO YA 2**

Bala o be o akaretše setšweletšwa se se latelago ka go tšweletša dikgopolokgolo tšeo di laetšago batho bao ba dumeletšwego go aba madi.

ELA HLOKO:

1. Kakaretšo ya gago e be le dintlha tše 7 gomme e se fete mantšu a 90.
2. Ngwala ka tsela ya temana.
3. Se ngwale hlogo ya kakaretšo.
4. Bontšha palo ya mantšu mafelelong a kakaretšo.

SETŠWELETŠWA SA C**GO ABA MADI**

Go aba madi ke karolo ye bohlokwa lefaseng ka bophara ka ge go na le tlhalelo ye kgolo kudu. Maphelo a batho ba bantši a ka phologa ge batho ba ka ithaopa go aba madi ka ge dinyakišišo di laetša gore go aba madi ga motho o tee go phološa maphelo a batho ba bararo. Madi ao a lekanego go ka tšewa mothong ke dimililitara tše 350 gatee ka morago ga dikgwedi tše tharo. Kgato ye ya go goga madi mothong e ka tšea metsotso e lesome fela. Madi ao a nyakegago kudu ge batho ba gobetše ke a legoro la O.

Ga se mang le mang yo a dumeletšwego go aba madi. Batho ba ba dumeletšwego go aba madi ke ba ba phetšego gabotse mmeleng ba mengwaga ye 17 go fihla go 60. Ge e le bana ba mengwaga ye 16 ba ka aba madi ka tumelelo ya batswadi goba bahlokomedi ba bona. Ga go lebelelwe mengwaga fela ge go abja madi eupša go hlokomelwa le boima bja mmele. Ge boima bja mmele wa gago e le dikilokramo tše 50 go ya godimo o ka aba madi. Gore motho a tle a kgone go laola mmele wa gagwe gore o lokele go aba madi, o swanetše go ja dijo tšeo di nago le *iron* ye ntši go swana le nama le merogo ye metala. Motho wa gona o swanetše go ja kgafetšakgafetša pele a aba madi go thuša gore kelo ya gagwe ya madi e be maemong a mabotse le go mo fa maatla.

Batho bao ba nwago dihlare tša bolwetši bja madi a magolo le bona ba lokologile go ka aba madi. Ba go kgoga motšoko le bona ba ka aba madi ntle le bothata ge fela ba se na malwetši ao a ka ba thibelago go dira bjalo. Ba go ba le *ditattoo* ba ka aba madi ge fela ba feditše ngwaga ka morago ga go e dira.

Motho yo a abago madi gantši o thušega go fokotša mmele wo montši le go efoga kotsi ya go hlaselwa ke malwetši ao a lego kotsi ka ge madi a gagwe a lekolwa nako le nako ge a abja.

[Mothopo: www.blood_donation.com]

KAROLO YA C: DIBOPEGO LE MELAO YA TŠHOMIŠO YA POLELO**POTŠIŠO YA 3****SETŠWELETŠWA SA D**

Lekodišiša papatšo ya ka tlase gomme o arabe dipotšišo.

SHIELD!!
Setlotšamahwafa sa maemo a godimodimo

E be e le R27,00

bjale ke R9,00

Ka: 26 Phupu 2021 fela

Se be kolobe ya lešalamorago!

O dumeletšwe go reka tše 5 fela

Bareki ba lekgolo ba mathomo ba tla thopa sellathekeng yo mongwe le yo mongwe.

[E amantšwe go tšwa go: www.google.com]

3.1 Papatšo ye e bapatša:

- A Senkgišabose
- B Senkgišamahwafa
- C Sefothelamahwafa
- D Setlotšamahwafa

(1)

3.2 Tsopola polelo ya go gokagoketša bareki papatšong ye.

(1)

3.3 Efa dintlha TŠE PEDI tšeo di tlogetšwego papatšong ye.

(2)

3.4 Efa mohola wa:

3.4.1 Ditlhakagolo lentšung le 'SHIELD!'

3.4.2 Leswaotlabego lefokong le 'Se be kolobe ya lešalamorago!' (2)

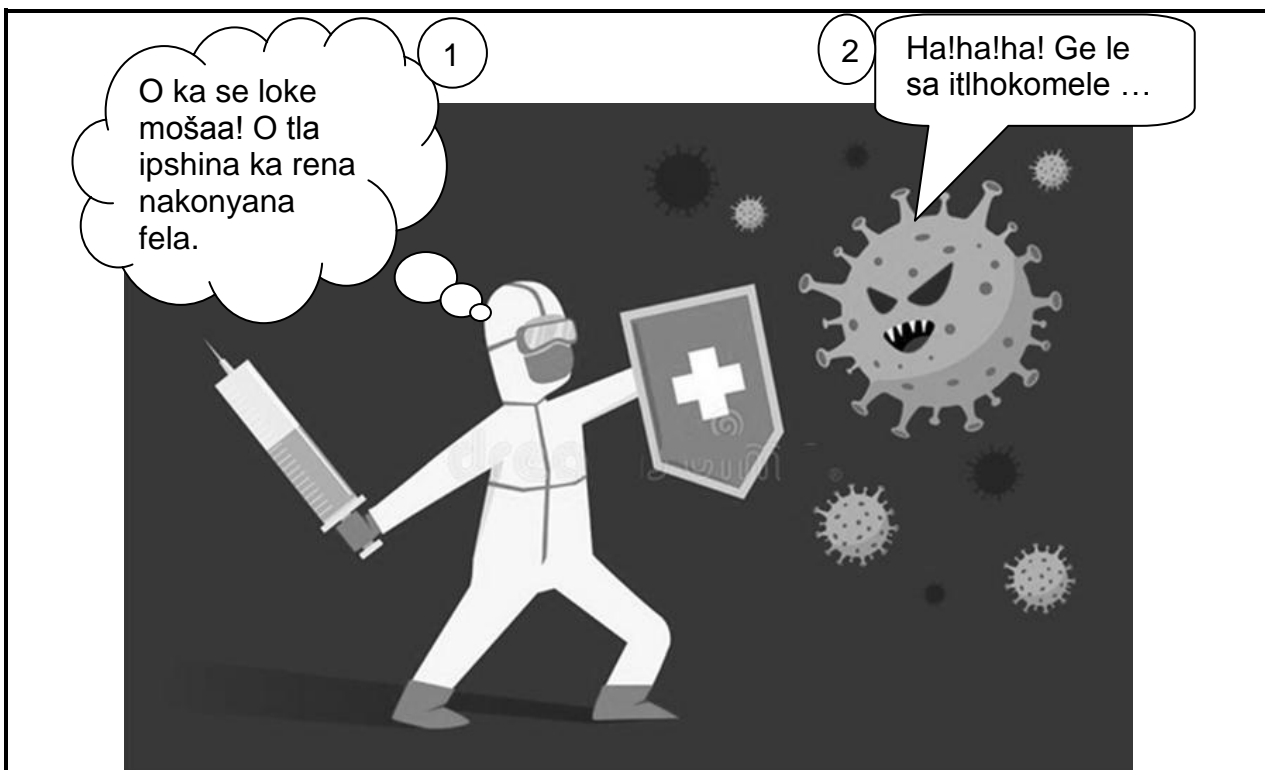
3.5 Tšweletša o be o hlaloše molaetša wa go iphahla wo o tšwelelago mo papatšong ye. (2)

3.6 Laetša o be o hlaloše ka fao mmapatši a šomišitšego leamanyi go tšweletša kgethollo. (2)
[10]

POTŠIŠO YA 4

SETŠWELETŠWA SA E

Lekodišiša khathune ya ka tlase gomme o arabe dipotšišo.

[E amantšwe go tšwa go: www.google.com]

4.1 Kgetha karabo ye e nepagetšego. Monna yo a tšwelelago khathuneng ye ke mošomedi wa ...

- A tša maphelo.
- B ka kerekeng.
- C bolotabahu.
- D ga Mmasepala.

(1)

- 4.2 Tsopola lelahlelwa leo le tšweletšago kgegeo go tšwa khathuneng ye. (1)
- 4.3 Efa lelatodi la ditho tša mmele tša twatši ya Khorona. (1)
- 4.4 Laetša ka moo moaparo wa monna yo e lego wa maleba mošomong wa gagwe. (1)
- 4.5 Mothadi wa khathune o tšweletša molaetša ofe ka tirišo ya maswao a mannyane a twatši ya Khorona? (1)
- 4.6 Hlaloša tirišo ya leswao la sefapano khathuneng ye. (1)
- 4.7 Hlaloša mabaka A MABEDI ao a dirago gore monna a swarele thibela kgole. (2)
- 4.8 Ka dintlha TŠE PEDI laetša ka moo lenyatšo le tšweleditšwego ka gona puduleng ya 1. (2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 5

Bala setšweletšwa sa ka tlase gomme o arabe dipotšišo.

SETŠWELETŠWA SA F

MONTSHEPETŠABOŠEGO

Batswadi ba Thamaga ba rile go hlokofala ka kotsi ya sefatanaga, mmaneagwe a mo tšea le baratho ba gagwe ba babedi. Ka nako yeo Thamaga o be a sa na le nywaga ye senyane, mme a le mphatong wa bobedi. Segolothata ke gore mmaneabona o be a nyaka gore bana ba mogoloagwe ba se aparelwe ke bošwana bjo ba lego go bjona le gore ba tsene sekolo, ba tle ba kgone go ikhola. Ka nnete bana bale ba gola ka lethabo ka fase ga tlhokomelo ya mmaneabona. Dikolong ba tšwelela gabotse ka ge ba be ba hlalefile. Mmane o kgethile go dira se ka baka la lerato leo a bego a na le lona go bona. Seo a bego a sa se lemoge ke gore bana **ba** ba be ba lebeletše. Bohlatse bja se, ke ge go phethagala la mogologolo leo le rego montshepetšabošego .... O ile a bona ka letšatši le lengwe bana **bale** ba tšwelela ka sefatanaga se segolo, ba mo fa sona. Ba be ba leboga seo a ba diretšego sona bophelong.

[Mothopo: Boitlhamelo]

- 5.1 Tsopola neolotšiseme go tšwa temaneng. (1)
- 5.2 Efa botee bja lentšu le le thaletšwego o be o le diriše lefokong la go kwagala. (2)
- 5.3 Laetša ka moo lekopanyi le 'le' le dirišitšwego ka gona mo temaneng. (1)
- 5.4 Laetša tirišo ya lebopi le 'i' lediring le 'ikhola'. (1)
- 5.5 Hlaloša tirišo ya leina le 'montshepetšabošego' go tšwa temaneng ye. (1)

- 5.6 Šomiša lentšu le 'gola' mafokong go tšweletša ditlhalošo TŠE PEDI tša go fapana. (2)
- 5.7 Laetša ka fao mašalašupi a a kotofaditšwego a šomišitšwego ka gona temaneng ye. (2)

[10]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 30
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 70